

Блокада зграде заједничких институција БиХ у Сарајеву 6/7. јуна од стране неколико стотина демонстраната додатно је искомпликовала ионако компликоване односе Срба, Бошњака и Хрвата у БиХ, а мали политички помаци за које је у БиХ увек потребно пуно времена – најпре због природе дејтонске композиције те земље – добрим делом су анулирани тим (полу)диригованим „догађањем народа“. Покушај компромиса српских, бошњачких хрватских политичара о изменама Закона о јединственом матичном броју (ЈМБ) грађана БиХ који се мукотрпно градио месецима - а није још требало пуно времена да буде изграђен тако да буде дуготрајно одржив – покушале су да уздрмају (не)формалне НВО попут „Анти-Дејтон групе“, „1. марта“ и сличних невладиних организација из Федерације БиХ које себе називају грађанским, а чији су активисти наступали у првим редовима сарајевског „догађања народа“, под паролом неке своје „битке за бебе“.

Повод и узроци окупљања

„Спонтано окупљање“ грађана почело је након вести да тромесечној беби из Сарајева Белмини Ибришевић не може бити издат пасош да отпутује на хитну операцију у Немачку, јер детету није издат јединствени матични број. Та страшна вест мало кога је оставила равнодушним у БиХ, с обе стране међуентитетске линије раздвајања Републике Српске и Федерације БиХ. Та вест била је повод за почетак протеста испред зграде заједничких институција БиХ 5. јуна, а истог дана Савет министара БиХ је донео компромисну, привремену одлуку о издавању јединствених матичних бројева новорођеној деци. Остало је, међутим, нејасно зашто се неко у Сарајеву “поиграо” са судбином Белмине и њених родитеља, односно због чега матични број детету није додељен мало раније, тим пре јер је и у Кантону Сарајево - као и претходно у РС и Брчко дистрикту - већ била донесена привремена одлука о издавању матичних бројева новорођеној деци [\[1\]](#). А да је детету могла бити издата путна исправа и раније – да је раније издат “привремени” матични број у сарајевском кантону - показало се тачним накнадно: дан након привремене одлуке Савета министара БиХ, све је завршено за један дан. Таква пракса се већ примењује у РС и Брчко дистрикту, на основу привремених одлука тамошњих

власти: тиме су, до доношења коначне одлуке/закона, те власти показале бар минимум одговорности према својим грађанима. Но, то нису учиниле власти у преосталих девет кантона у ФБиХ, све правдајући се да чекају усвајање Закона о ЈМБ-у на нивоу БиХ. Изгледа блесаво, али то је било довољно неке да “упали” фитиљ за “спонтано окупљање” демонстраната који су, онда, сву одговорност за то што у девет кантона ФБиХ не издају ни привремене матичне бројеве новорођенчади од 12. фебруара - свалили на посланике у Парламентарној скупштини БиХ. А онда се, ту и тамо, негде више, а негде мање, то “спонтано” претворило у незадовољство ставовима посланика из РС у вези Закона о ЈМБ-у. Ати ставови у ФБиХ проказани су као “диктат РС-а”, ставови којима се “учвршћују етничке поделе у БиХ” и сл.

Регистрациона подручја

Ситуација је, међутим, знатно другачија, а за њено сагледавање потребно је да се мало вратимо уназад. Дакле, Закон о ЈМБ-у на нивоу БиХ наметнут је 2002. године одлуком високог представника у БиХ, што је значило да текст тог закона који је из ОХР-а тада послат посланицима Парламентарне скупштине БиХ – свима, дакле, и из РС и из ФБиХ – мора да буде усвојен без промене иједног знака интерпункције. Тако је и усвојен. Девет година касније, 76 посланика Народне скупштине РС од Уставног суда БиХ затражило је оцену уставности члана 5. овог закона, који се односи на регистрациона подручја. Наиме, приликом усвајања овог закона наведени су тадашњи двојни називи општина, а из Српске су затражили да се овај пропис усклади са Законом о локалној управи РС, те, уместо двојних, остане по један назив (Градишка уместо Босанска Градишка, Козарска Дубица уместо Босанска Дубица итд.)

Уставни суд БиХ је нешто касније одлучио да поменути члан није у складу са Уставом БиХ, па је Парламенту БиХ наложио да, најкасније у року од шест месеци од дана

објављивања ове одлуке у Службеном листу БиХ, усклади члан 5. Закона о ЈМБ-у са Уставом. Како Парламент БиХ то није учинио у задатом року, Уставни суд БиХ је 16. јануара ове године ставио одредбе члана 5. ван снаге. То је, у пракси, значило да се од 12. фебруара ове године нису могли издавати матични бројеви новорођенчади према поменутом закону, па су власти РС, Брчко дистрикта, а затим и Кантона Сарајево донеле своје привремене одлуке о издавању матичних бројева на својим подручјима: да би се новорођеној деци могле издати здравствене књижице, да би њихови родитељи могли остварити право на дечији додаток, једнократну надокнаду итд.

Паралелно са тим текла је рововска битка између српских, бошњачких и хрватских политичара у институцијама БиХ у вези члана 5. Закона о ЈМБ-у, а главни камен спорицања остала су регистрациона подручја. Елем, према наметнутом Закону, та подручја “пресликана” су из времена предратне СР БиХ, што ће рећи да нису “пратила” међуентитетску административну линију између РС и ФБиХ. Срби су инсистирали да сада регистрациона подручја буду уоквирена у ентитетским границама, док су Бошњаци остали за “омеђавање” тих подручја према предратном моделу, при томе неретко оптужујући Србе да инсистирањем на својим захтевима “додатно деле БиХ”!?

Међутим, српски захтеви нису нимало неразумни како су их у Сарајеву најчешће представљали: не само да српски представници нису негирали овлашћења државе БиХ, него их је министар цивилних послова БиХ Средоје Новић чак потврдио, трудећи се да то на најједноставнији могући начин свима покаже, описујући изглед и значење ЈМБ-а у детаље. „Прве три групе од седам цифара дефинишу датум рођења. Четврта група од две цифре дефинише регистрационо подручје. Јединица је кључ, јединица је БиХ. То је ознака да постоји држава. Има једна ознака којој сви припадамо, ево Босни и Херцеговини“, рекао је Новић [\[2\]](#) .

Упркос томе, бошњачким представницима остало је спорно што Срби инсистирају да се име РС “уведе” у матични број као једно регистрационо подручје, без обзира што је постојање Српске записано и у Уставу БиХ. Символички посматрано, Бошњацима је засметало чак и помињање РС путем две цифре у матичном броју које означавају једно регистрационо подручје, што су српски представници схватили као показатељ да бошњачки представници не желе да се помире чак ни са помињањем Српске као једног

обичног управног подручја приликом одређивања матичних бројева. На крају су, ипак, у привременој одлуци Савета министара БиХ бошњачки министри прихватили да Српска буде једно регистрационо подручје (ФБиХ је друго, а Брчко дистрикт је треће регистрационо подручје). Али, то још не значи да ће бошњачки представници пристати на увођење таквог модела и у текст Закона о ЈМБ-у. А како поменута привремена одлука важи 180 дана, о томе ће се још расправљати, а неће бити необично ни ако одлука буде поново продужена. Тим пре јер су се сличне ситуације већ догађале са буџетом институција БиХ, па опет никоме ништа није фалило.

Ипак, никада до сада се није догодило да надлежне полицијске агенције допусте да демонстранти неометано, пуних 12 часова блокирају не само излаз посланицима из зграде Парламента БиХ, већ и да изазову дипломатски инцидент блокирајући излаз чак и банкарима из неколико европских земаља (међу њима и из Србије, оп.а.) који су се у истој згради нашли на неком међународном скупу. Српски представници су то схватили као прикривени, (теле)дириговани притисак бошњачких политичара да одустану и од својих минималних захтева у вези Закона о ЈМБ-у и сада ће их тешко било ко сада уверити да се, под досадашњим “гаранцијама” за слободно одлучивање, ускоро врате у Парламент БиХ [3]. Шта више, из СДС-а су понудили да се седнице Парламента БиХ убудуће одржавају у Источном Сарајеву, уз гаранције да се њиховим бошњачким колегама тамо неће догодити да буду блокирани или “притиснути” неким сличним “догађањем народа” [4]. Истовремено, Милорад Додик и други српски представници сумњају да је “догађање народа” осмишљено у Сарајеву да би бошњачки политичари у западним центрима моћи испословали да ОХР наметне Закон о ЈМБ-у по бошњачком укусу [5], тим пре што ни сам високи представник Валентин Инцко не искључује могућност наметања закона [6]

Тако нешто би, наравно, охрабрило бошњачке политичаре да и убудуће покушавају да реализују своје захтеве по сличном рецепту “догађања народа”, па зато није тешко закључити да би употреба тзв. бонских овлашћења највише допринела урушавању ионако скромних, а мукотрпно грађених демократских процеса унутар дубоко подељеног друштва у БиХ: на штету РС, а у бошњачку политичку корист.

Уосталом, то се већ догађало за време владавине других високих представника – највише за мандата Педија Ешдауна – што и јесте један од најважнијих узрока тешког проналазка компромиса: немилице су наметани закони, при чему се неретко није поштовао Устав БиХ, махом на рачун надлежности РС. У томе су, истини за вољу, мање-више (не)вољно учествовали и готово сви српски представници, па тако, на пример, управне јединице у “савезној полицији” Сипи или, пак, у Обавештајно-безбедносној агенцији(ОБА)БиХ уопште не “прате” територијалну организацију БиХ.

А пошто су још тада направљени “изузети”, онда није ни чудо што и сада - приликом одређивања регистрационих подручја за матичне бројеве - бошњачки политичари желе да Срби направе још један сличан “изузетак”. Српски политичари су, пак, решили да томе пруже отпор, а да се, истовремено, труде и да понуде конструктивна решења и да не дозволе да “живот стоји” док се не дође до компромисног решења са комшијама. Истини за вољу, они су, баш као и Бошњаци и Хрвати, за то веома добро плаћени – међу најплаћенијима у Европи у односу на просечне плате својих грађана – па никако не би било лоше да се, рецимо, и они и сви други званичници РС одрекну дела својих примања зарад сузбијања пузајуће “беле куге” у Српској. Јер, са све мање новорођене деце - иако сва она добију уредне матичне бројеве - њихови политички наследници једног дана можда више неће имати много шта у Српској да бране.

[1] <http://www.oslobodjenje.ba/vijesti/bih/utvrdjena-privremena-odluka-o-jmbgu-pristajanje-na-diktat-rsa>

<http://www.nezavisne.com/novosti/intervju/Sredoje-Novic-Djeca-bila-igracka-u-rukama-politicara-195109.html>

[2] <http://www.slobodnaevropa.org/content/i-maticni-broj-za-novorodjencad-poligon-za-politicka-nadmudrivanja/24932107.html>

[3] <http://lat.rtrs.tv/vijesti/vijest.php?id=89155>

[4] <http://www.nezavisne.com/novosti/bih/Dramaticna-blokada-Parlamenta-je-gotova-poslanici-i-stranci-otisli-kuci-195308.html>

[5] <http://www.nezavisne.com/novosti/bih/Dodik-Cilj-je-bio-izazvati-intervenciju-medjunarodne-zajednice-195395.html>

[6] <http://www.nezavisne.com/novosti/bih/Incko-Moguće-opcije-medjunarodne-zajednice-195467.html>